

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
ของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง
จังหวัดเชียงราย *

Model for Economic, Social, Cultural, and Environmental
Development of Ban Rong Wai Community, Dong
Mahawan Sub-district, Wiang Chiang Rung District,
Chiang Rai Province

ชาญชัย ฤทธิร่วม¹, และ อารีย์ บินประธาน²

Chanchai Rittirum¹, and Aree Binprathan²

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย¹

School of Social-sciences Chiang Rai Rajabhat University¹

นักวิชาการอิสระ²

Independent Scholar²

Corresponding Author, Email: chanchai_rit@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ประชากรชาติพันธุ์อีสานที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านร่องหวาย ผู้แทนกลุ่มองค์กรชุมชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐเอกชน ผู้แทนผู้นำท้องถิ่นท้อง ผู้แทน

* ได้รับความเห็นชอบ: 1 สิงหาคม 2565; แก้ไขบทความ: 28 ตุลาคม 2565; ตีพิมพ์: 1 พฤศจิกายน 2565

Received: August 1, 2022; Revised: October 28, 2022; Accepted: November 1, 2022

สถาบันการศึกษา ผู้แทนผู้นำศาสนา และผู้แทนภาคประชาชน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการบรรยายประกอบภาพและตาราง

ผลการศึกษาพบว่า ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมวิทยากรกระบวนการ การจัดเวทีชุมชน การประเมินศักยภาพชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ และการกำหนดแผนงาน ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาที่ประกอบไปด้วย 1) การใช้ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาตนเองและขยายผลกำไรสู่ชุมชนในรูปแบบทุนความรู้ ทุนชุมชน 2) การผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความเป็นสมัยใหม่ในรูปแบบการส่งผ่านจากจากปราชญ์ชุมชนสู่ผู้สืบทอดรุ่นใหม่ 3) การรักษาสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนผ่านรูปแบบของการกำหนดระเบียบ ข้อตกลงร่วมกันในการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมโดยคงวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน; ภูมิหลังทางสังคม; วัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

This research aims to study the economic, social, cultural, and environmental development model of Ban Rong Wai community, Dong Mahawan Sub-district, and Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province. This qualitative research's instrument was an in-depth interview and focus group discussions. Key informants include the Isan ethnic population who migrated to live in the Ban Rong Wai area, representatives from community organizations, government and private agencies, local leaders, educational institutions, religious leaders and the public sector. Content analysis is used to describe the data through pictures and tables.

The results showed that economic, social, cultural, and environmental development of Ban Rong Wai community, Dong Mahawan sub-district, Wiang Chiang Rung district Chiang Rai Province through the process of preparing facilitators, organizing

community forums, assessing community potential, setting visions, and formulating plans leads to the development model that consists of 1) using a self-reliant economy and expanding profits to communities in the form of knowledge capital and community capital 2) blending traditional beliefs with modernity in the form of transmission from local philosophers to a new generation. 3) Maintaining a balance between the environment and the way of life of the people in the community through the form of regulation and an agreement to reduce the impact on the environment while maintaining traditional lifestyles.

Keywords: community development; social background; local culture

1. บทนำ

ความหลากหลายของวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมที่ตั้งถิ่นฐานของแต่ละภาคชาติพันธุ์ได้ก่อให้เกิดแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่มีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะมีส่วนช่วยให้สามารถเข้าถึงแบบแผนของการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระบบนิเวศและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตลอดจนองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาจากบรรพบุรุษสำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมักมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมพร้อมๆกันไปโดยเป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์และในขณะเดียวกันก็สามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้ก่อเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นนับถือศาสนาเดียวกันหรือได้รับอิทธิพลจากระบบการกล่อมเกลாத่างสังคมนั้นเหมือนกัน

นิเวศวิทยาวัฒนธรรมถูกนำมาใช้ในการศึกษากระบวนการปรับตัวของสังคมภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัวของสังคมแนวความคิดนี้มองสังคมในลักษณะเป็นพลวัตหรือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาการเปลี่ยนแปลงเป็นผลมาจากการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีพื้นฐานสำคัญ คือ เทคโนโลยีการผลิตโครงสร้างสังคมและลักษณะของสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นเงื่อนไข (นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ, 2564)

คำที่นักมานุษยวิทยาและนักประวัติศาสตร์เรียกว่า “คนอีสาน” นั้นน่าจะมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ปะปนกันอยู่และในกลุ่มนั้นจะมีกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอยู่ด้วยซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานจากงานเขียนของนักวิชาการบางท่านที่กล่าวว่าหลังจากพวกเขาหรือพวกเขาหมดอำนาจลงดินแดนอีสานก็ถูกครอบครองโดยขอมและอ้ายลาวต่อมาขอมเสื่อมอำนาจลง ดินแดนส่วนนี้จึงถูกครอบครองโดยอ้ายลาวมาจนถึงปัจจุบัน (อภิศักดิ์ โสมอินทร์, 2534)

ในจังหวัดเชียงรายมีชุมชนที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตและนิเวศวิทยาวัฒนธรรมของคนอีสาน คือ หมู่บ้านร่องหวายตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีความเป็นมาของชุมชนยาวนานและได้ชื่อว่า เป็นหมู่บ้านไทยอีสานในจังหวัดเชียงราย หากแต่ยังขาดการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การดำรงรักษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของตนไว้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ผ่านมิติด้านสถานการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างกายภาพและสิ่งแวดล้อมกับสังคมวัฒนธรรม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของนิเวศวิทยามนุษย์ ของกลุ่มชาติพันธุ์อีสานในชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 32 คน ประกอบไปด้วย ประชากรชาติพันธุ์อีสานที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านร่องหวาย ตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ตัวแทนสถาบันการศึกษาในพื้นที่ และผู้นำศาสนา จาก ชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ลงพื้นที่ พบปะผู้นำชุมชนศึกษาบริบทของชุมชนโดยการเสวนากลุ่มชาวบ้าน เพื่อค้นหาประเด็นมาออกแบบเครื่องมือแนวทางการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 จัดเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัญหาในการบริหารจัดการ และการร่วมกันหาแนวทางแก้ไขด้วยกระบวนการประชาสังคม

ระยะที่ 3 สัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม กับกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน และจัดแลกเปลี่ยนแนวความคิด ข้อคิดเห็น และระดมสมอง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ระยะที่ 4 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

ระยะที่ 5 จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของชุมชน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์ และนำเสนอในลักษณะของตารางและแผนภาพ มาถอดความและสังเคราะห์ในเชิงพรรณนา และเขียนบรรยายวิเคราะห์ เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า การถอดบทเรียนจากการจัดเวทีชุมชนก่อให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำแนวคิดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนเข้มแข็ง มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้ชุมชนมีแนวทางรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนโยบายการพัฒนาในปัจจุบันรวมถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยชุมชนเอง โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. มีการเตรียมวิทยากรกระบวนการในการวิจัยมีการศึกษาบริบทชุมชนบ้านร่องหวาย และทำความเข้าใจชุมชนทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และบรรทัดฐานทางสังคม
2. การเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดเวทีเสวนาเพื่อถอดบทเรียนชุมชน

3. การประเมินศักยภาพของชุมชน โดยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการบูรณาการแผนงานในการเตรียมความพร้อมและประเมินตนเองร่วมกับชุมชน ใช้การถอดบทเรียนเริ่มจากการที่ชุมชนทราบว่าปัจจุบันเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบันอย่างไรบ้าง

4. การกำหนดวิสัยทัศน์แนวทางและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาชุมชนของตนเองจากผลการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 2 และ 3 ร่วมกันของผู้วิจัยและชุมชน

5. การกำหนดแผนงาน โครงการกิจกรรมพัฒนาชุมชนร่วมกันภายใต้ฐานคิดชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวายสามารถสรุปได้ดังนี้

1. **การพัฒนาเศรษฐกิจ** ชุมชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมในลักษณะเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นมิติการพึ่งตนเองก่อนจะขยายผลสู่กิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกำไรต่อชุมชนทั้งสังคมในลักษณะผลกำไรที่เป็นทุนความรู้ทุนชุมชนเป็นต้นกล่าวได้ว่ามีรูปแบบแนวทางการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองภายใต้กระแสหลักในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และคณะ (2564) ที่ให้ความสำคัญของการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจด้วยการสนับสนุนด้านองค์ความรู้จากภาครัฐและเอกชนมาเป็นแนวทางการการพัฒนา

2. **แนวทางในการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม** พบว่า ชุมชนบ้านร่องหวายมี 2 แนวคิดในการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยส่วนแรกคำนึงถึงชีวิตความเชื่อสังคมวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง โดยการพัฒนาจะมีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อสมัยใหม่ไทยอีสานในบ้านร่องหวายมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมวัฒนธรรมในการประยุกต์ให้เหมาะสม เช่น ด้านภูมิปัญญาจะเป็นการผสมผสานความคิดของผู้ถ่ายทอด เช่น ผู้สูงอายุ ปราชญ์ชุมชน และความคิดของผู้สืบทอดคนรุ่นหลัง และอีกแนวทางการพัฒนาด้านสังคมวัฒนธรรม คือ มีกลไกการพัฒนาแนวศาสนาซึ่งใช้ศาสนาเป็นตัวนำเข้าสู่ประชาชนจะเห็นได้จากกิจกรรมบุญประเพณี ผู้นำตามธรรมชาติที่ชาวบ้านศรัทธา ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดร่องหวายหรือ กิจกรรมโรงเรียนสอนธรรมะในวันอาทิตย์ ที่ชาวบ้านมีความสบายใจอย่างมากที่บุตรหลานไปเรียนธรรมะที่วัดร่องหวายในวันหยุดสุดสัปดาห์ อัฐพล อินตะเสนา (2560) ได้เสนอแนะในการ

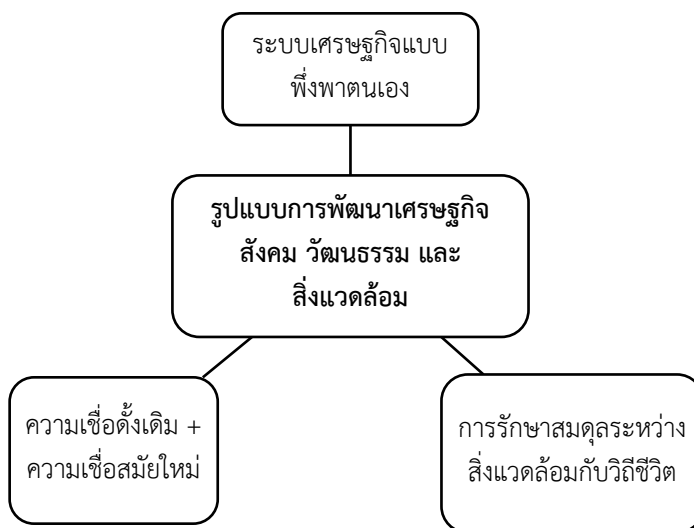

วิจัยประเด็น เรื่องเล่ากับการสร้างพื้นที่ผ่านเครือข่ายทางสังคมของคนไทยอีสานพลัดถิ่น ว่า การสร้างพื้นที่ทางสังคมออนไลน์จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวอีสานพลัดถิ่น

3. แนวทางในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน พบว่า ชุมชนคนจะมีโครงสร้างประชากร โครงสร้างทางสังคม ปรัชญาชีวิต และ เทคโนโลยีซึ่งมีการเชื่อมโยงกันภายใต้ระบบต่าง ๆ เช่น การเมือง การปกครอง การบริหาร ฯลฯ ในขณะเดียวกัน ระบบนิเวศ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างคนกับป่าที่มีการเชื่อมโยงกันภายใต้ระบบต่าง ๆ เช่น วงจรห่วงโซ่อาหาร วงจรแร่ธาตุชนิดต่าง ๆ วงจรน้ำ เป็นต้น ทั้ง 2 ระบบจะมีการปรับตัวเองเสมอเมื่อมีผลกระทบเกิดขึ้นเพื่อสร้างเป็นจุดสมดุลใหม่ การเชื่อมโยงกันระหว่างสังคมมนุษย์และระบบนิเวศได้ก่อให้เกิดการถ่ายทอดพลังงาน มวลสาร และข้อมูลข่าวสาร ระหว่างระบบสังคมมนุษย์และระบบนิเวศ และจะปรับตัวเองเมื่อมีผลกระทบจากระบบหนึ่งไปยังอีกระบบหนึ่ง เช่น จากสังคมมนุษย์ไปสู่ระบบนิเวศ ตัวอย่างเช่น เมื่อมนุษย์เปิดพื้นที่ป่าไม้เพื่อการเกษตรกรรมจะเกิดการกัดเซาะพังทลายของดิน และน้ำท่วมฉับพลันย้อนกลับมาสร้างความเสียหายให้มนุษย์ เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่เหมาะสมมาใช้เพื่อรักษาความสมดุลของระบบทั้งสองระบบโดยชุมชนเน้นการบังคับใช้กฎหมายในการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำสู่การพัฒนาทางด้านดังกล่าวเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยลดา พงศ์สุภา (2561) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบท และได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากความร่วมมือ ความสามัคคีในทุกภาคส่วน รวมทั้งการสร้างภาคีเครือข่ายให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินกิจกรรม การจัดทำรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบทมี 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการพลังงานในครัวเรือน การจัดการน้ำในครัวเรือน การจัดการขยะในครัวเรือน และภูมิปัญญาชาวบ้านกับเกษตรอินทรีย์

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ผลการวิจัยด้านการศึกษารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านร่องหวาย ตำบลงมหวาน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ทำให้ได้กรอบรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1. รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

การให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมในลักษณะเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นมิติการพึ่งพาตนเองก่อนจะขยายผลสู่กิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกำไรต่อชุมชน ในลักษณะทุนความรู้ ทุนชุมชน เป็นต้น ชุมชนบ้านร่องหวานมีแนวคิดในการพัฒนาในด้านสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะการเชื่อมโยงปราชญ์ชุมชนผู้สูงอายุกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมที่ปรับประยุกต์ให้เกิดความร่วมสมัยเช่นกิจกรรมโรงเรียนสอนธรรมะในช่วงสุดสัปดาห์ เป็นต้น และชุมชนยังมีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนิเวศวิทยาในพื้นที่ ระหว่าง คน ป่า และสังคม ให้มีการปรับตัวเมื่อมีผลกระทบเกิดขึ้น รวมถึงการร่วมหาวิธีการที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกันระหว่าง คน ป่า และสังคม มีการบังคับใช้กฎหมายในการดูแลทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเพื่อนำสู่การพัฒนา

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมและการศึกษาบริบทพื้นที่เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้วิจัยต้องทำการชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชน รวมทั้งการจัดเวทีชุมชน ต้องมีการดำเนินการ

เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย ทั้งผู้นำตัวแทนชุมชน และนักวิจัยให้เข้าใจอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกายภาพและสิ่งแวดล้อมสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของนิเวศวิทยามนุษย์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทอีสานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจะต้องมีความมุ่งมั่นในการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับชุมชนและพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาเชิงลึกในชุมชนไทอีสานในจังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับการจัดการชุมชนและการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาของชุมชนไทอีสานในจังหวัดเชียงรายที่มีอยู่ในหลายพื้นที่

2.2 การศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในมิติต่างๆ เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาชุมชน ซึ่งหน่วยงานในพื้นที่ควรนำไปปรับเป็นนโยบายในการพัฒนาซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมือของชุมชนอย่างเต็มที่เพราะเป็นการพัฒนาที่มีฐานคิดมาจากการพัฒนาโดยชุมชนเพื่อชุมชน

เอกสารอ้างอิง

นฤพนธ์ ดั้ววิเศษ. (2564). Cultural Ecology. สืบค้นจาก <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/28>

นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์ และคณะ (2564). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งพาตนเองบนพื้นฐานชุมชนอธิปไตย. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(12), 204–217.

ยลดา พงศ์สุภา. (2561). รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยผู้สูงอายุในชุมชนชนบท. *วารสารสาธิตมหาวิทยาลัยบูรพา*, 13(1), 81–87.

อภิศักดิ์ โสมอินทร์. (2534). *โลกทัศน์อีสาน*. ภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

อัฐพล อินตะเสนา. (2560). เรื่องเล่ากับการสร้างพื้นที่ผ่านเครือข่ายทางสังคมของคนไทยอีสานพลัดถิ่น. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 12(34), 67-82.